

изменял ей. Он утверждал, что жизни достойны лишь мужественные люди. Вероломным, подлым людям же нет места на земле. Джавид считал увековечение памяти отдавших свою жизнь в борьбе во имя защиты родных земель, за прогресс родины, важным условием патриотического воспитания. В одном из своих работ он упоминает стихи – баяты, посвященные памяти мученикам, павшим в боях за свои убеждения. Вообще говоря, в семье Джавида мужество, героизм ценилось очень высоко. В этой семье считалось, что «лучше быть вдовой героя, павшего смертью храбрых, чем женой труса» [5, с. 267].

Г. Джавид как выдающийся поэт–патриот призывал людей в первую очередь любить Родину–Мать, родной Азербайджан. Вместе с тем он как романтический поэт приглашал своих читателей питать любовь ко всему человечеству. По его мнению, человек в отдельности и человечество в целом самое ценное богатство мира. И действительно, это так. Не зря в древнегреческой философии говорилось: «Человек мера всех вещей». На самом деле, все богатства, вещи, предметы приобретают свою истинную цену, потребность лишь в результате существования человека, использования им по необходимости.

Г. Джавиду присущ не космополитизм, а интернационализм. Разумеется, что эти понятия кардинально разнятся. Если космополитизм опирается на идею мирового гражданина, утратившего всякие этно–религиозные ценности, то интернационализм, не отрица национальные и конфессиональные различия, выдвигает идею равномерного развития всех народов. В этом плане при исследовании творчества Г. Джавида не следует вдаваться в крайности, представляя его или как космополитичного драматурга, или же как проповедника тюркизма. Наш взгляд, Джавид являлся всемирным мыслителем, привязанным к своему народу, к своей родине, проповедующим общечеловеческие ценности. Начиная с эпохи ренессанса, идея о «мировом гражданстве» воспринималась философами, мыслителями как великий идеал. Когда–то такие мыслители–писатели и философы, как Лессинг, Гете, Шиллер, Кант, Фихте проповедовали космополитизм. В известном смысле идеи Г. Джавида были созвучны с мыслями указанных мыслителей. Однако идея Г. Джавида о мировом гражданстве отнюдь не преследовала цель отлучать людей от патриотических чувств, национального менталитета, обычаев и традиций, как об этом утверждают некоторые исследователи. Наоборот, великий поэт считал долгом зрелого человека проявлять заботу о мире, о человечестве в целом, размышлять о спасении человечества от бедствий и угнетений. Это, как порою утверждают исследователи, является не упущением Г. Джавида, а свидетельствует о его гениальности.

Список использованных источников

1. Гусейн Джавид. Избранные произведения. – Баку: Азернешр, 1958. – 657 с. (на азерб. языке).
2. Гусейн Джавид. Драматические произведения. – Баку: Азернешр, 1975. – 561 с. (на азерб. языке).
3. Гусейн Джавид. Произведения. В 4–х томах. Т. IV. – Баку: Язычы, 1985. – 320 с. (на азерб. языке).
4. Вспоминая Джавид: статьи и воспоминания. – Баку: Гянджлик, 1982. – 392 с. (на азерб. языке).
5. Гусейнов Рафаэль. Выше времени. – Баку: Ишыг, 1988. – 361 с. (на азерб. языке).

References

1. Gusejn Dzhavid. Izbrannye proizvedeniya. – Baku: Azerneshr, 1958. – 657 s. (na azerb. jazyke).
2. Gusejn Dzhavid. Dramaticheskie proizvedeniya. – Baku: Azerneshr, 1975. – 561 s. (na azerb. jazyke).
3. Gusejn Dzhavid. Proizvedeniya. V 4–h tomah. T. IV. – Baku: Jazychy, 1985. – 320 s. (na azerb. jazyke).
4. Vspominaja Dzhavid: stat'i i vospominaniya. – Baku: Gjandzhlik, 1982. – 392 s. (na azerb. jazyke).
5. Gusejnov Rafajel'. Vyshe vremeni. – Baku: Ishyg, 1988. – 361 s. (na azerb. jazyke).

Ramazanova B. I., PhD student of the department «History of Philosophy and Cultural Studies» Faculty of Social Sciences and Psychology, Baku State University (Azerbaijan, Baku)

Patriotic ideas in the works of Huseyn Javid

In the present article analyzes the concept of motherland and patriotism in the works of the prominent Azerbaijani poet and playwright Huseyn Javid (1882–1941). It is noted that in the sense of patriotism dzhavidovskom strong altruistic desire, that is, the motives of the donation their personal interests for the sake of public good and the interests of the motherland. It is not an ethnic egotism, hostile attitude towards other peoples and races; on the contrary, it is clearly present universal human love. According to Javid, a person can not be a patriot, serving only their own people; every man with his people must work for the sake of all mankind. Patriotism Javid and the closely related understanding of heroism were based on the unity and strength of mind.

Keywords: Huseyn Javid, Azerbaijani literature, patriotism, human values, humanism, heroism ideal.

Рамазанова Б. И., дисертантка кафедри «Історія філософії та культурологія» факультету соціальних наук і психології, Бакінський державний університет (Азербайджан, Баку), mailbmi@yandex.ru

Ідеї патріотизму в творчості Гусейна Джавіда

Проаналізовано поняття Батьківщини і патріотизму в творчості видатного Азербайджанського драматурга і поета Гусейна Джавіда (1882–1941). Відзначено, що в джавідовському розумінні патріотизму сильні альтруїстичні прагнення, тобто мотиви пожертви своїми особистими інтересами заради суспільних благ та інтересів Батьківщини. У ньому відсутній етнічний егоїзм, неприязне ставлення до інших народів і рас; навпаки, в ньому виразно присутня загальнолюдська любов. Згідно Джавіду, людина не може бути патріотом, служачи лише своєму народові; кожна людина разом зі своїм народом повинна працювати заради всього людства. Патріотизм Джавіда і тісно пов'язане з ним розуміння героїзму ґрунтувалися на єдності сили і розуму.

Ключові слова: Гусейн Джавід, Азербайджанська література, патріотизм, загальнолюдські цінності, гуманізм, ідеал героїзму.

* * *

УДК 141.3

Саракун Л. П.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, Національний
університет харчових технологій
(Україна, Київ), sarakun@rambler.ru

КОСМОПОЛІТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ УЛЬРІХА БЕКА

Осмислюється сутність космополітичної концепції Ульріха Бека, її роль у становленні нової парадигми світоустрою. Розкривається зміст феномена космополітизму, як особливого типу світосприйняття і найбільш адекватного вираження стану транснаціонального простору, що формується під впливом глобалізації.

Глобальна взаємозалежність і ризики змінюють суспільну та політичну якість національних спільнот. Транснаціональні держави об'єднуються у відповідь на глобалізацію. За цих умов криза національних держав поступово призводить до виникнення космополітичного суспільства як реальності, яка щоденно конструюється.

Космополітизм – це відповідь на мінливий світ. На світовій арені з'являється новий феномен – альтерглобалізм. Як буде розвиватися людство: чи будуть набирати силу процеси взаємодії і усвідомлення взаємозалежності людей, чи посиляться опір глобалізаційним процесам – залежатиме від того, що стане атрактором суспільного розвитку.

Ключові слова: глобалізація, космополітизм, транснаціональна держава, альтерглобалізм, космополітичне суспільство.

Поглиблення світової та регіональної інтеграції, економічної глобалізації, посилення ролі транснаціональних корпорацій на світовій арені прискорюють поширення космополітичних ідей у сучасному світі. Суспільство вступило в процес формування єдиної планетарної цивілізації, в якій окремі країни й народи втраять статус автономних, самодостатніх одиниць. Новий космополітичний світ потребує нової методології, що дозволить охопити соціальну й політичну реальність. Такою методологією стає космополітизм, як нова парадигма світоусвідомлення.

Різні аспекти космополітизму обговорюються у працях багатьох сучасних дослідників. Передовсім необхідно назвати роботи І. Валлерстайна, Е. Гідденса, З. Баумана, К. Аппія, У. Бека [8]. Зокрема, І. Валлерстайн зводить протиріччя між космополітизмом і патріотизмом до проблеми соціальної нерівності. На його думку, в політично і економічно «сильних» є можливість вибору між «агресивною ворожістю» до слабких і «великодушним прийняттям відмінностей». Слабкі можуть змінити своє становище, пробудивши таку групову свідомість як націоналізм та етнічність [2, с. 126]. Професор Принстонського університету в США К. Аппія досліджує трансформацію етичних цінностей в умовах космополітизму. Інший дослідник Е. Гідденс стверджує, що в сучасних глобалізованих умовах людина усвідомлено створює новий образ «Я». Влада традицій і усталених цінностей слабшає у міру того, як змінюється саме бачення сучасного світу [8].

Грунтовний аналіз сутності космополітизму зробив у своїх дослідженнях німецький філософ і соціолог У. Бек. Дана проблематика всебічно досліджується в його працях «Космополітичний світогляд», «Космополітична Європа», «Влада і її опоненти в епоху глобалізму».

«Космополітизм» у розумінні У. Бека постає як визнання «інакшості Іншого» крізь призму зняття опозиції «друг–ворог». Він є найбільш адекватним вираженням стану транснаціонального простору, що формується під впливом глобалізації. З відмиранням національної державності все більшу роль набувають транснаціональні економічні актори та актори глобального громадянського суспільства. У глобалізованому світі, як стверджує науковець, сучасне суспільство може бути описано як космополітичне. Головна теза У. Бека полягає в тому, що сьогодні немає сенсу створювати теорії, які пропонують різні варіанти створення спільної, схильної до космополітичних трансформацій, оскільки космополітизація вже відбувається. Криза національних держав призвела саме до космополітичного суспільства як до реальності, яка щоденно конструюється. Нині сам спосіб життя індивідів є космополітичним. Проте такий стан сучасного суспільства залишається неусвідомленим як більшістю дослідників, так і політиків, а суспільство й досі сприймається як обмежене національними рамками [3].

У. Бек надає поняттю космополітизму статус ідеологічного, який набуває політичну спрямованість. Космополітизм має прийти на зміну традиційним ідеологіям епохи модерну, минаючи межі націоналізму, комунізму, соціалізму, неолібералізму. Означений термін багатозначний. Він виокремлює наступні його розуміння: по–перше, як актуальну дійсність («космополітизація зсередини»); по–друге, як методологічний

принцип сучасної соціології («проект космополітичної соціології»); по–третє, як сукупність політичних і філософських концепцій, головною ідеєю яких є «світове громадянство» [12]. Такі інтерпретації космополітизму перетинаються і взаємодоповнюються. Але першорядним є поняття космополітизму як ідеології та практичних дій щодо розширення ідеї Вітчизни на весь світ, в основі якої лежить єдність людського роду, солідарність інтересів окремих народів і країн. Космополітизм, – підкреслює У. Бек, – перестає бути лише суперечливою ідеєю, грою розуму. Нехай і в спотвореному вигляді, він залишає сферу філософських повітряних замків і вривається в дійсність. Фактично він стає визначальною рисою нової епохи – епохи «рефлексивної модерності», коли національні кордони та відмінності розмиваються і підлягають перегляду. Космополітизм, який переселився в реальність, дозволяє вирватися за межі сконцентрованого на собі національного підходу [3, с. 2–3].

Далі, У. Бек, вибудовуючи теорію космополітичної держави, використовує різні понятійні конструкції: космополітичний реалізм, космополітичний федералізм, національна індиферентність, транснаціональна ідентичність тощо. На думку науковця, «космополітичний реалізм» як теоретична доктрина має три значення: по–перше, реалізм наукового підходу до дійсності; по–друге, реалізм політичної влади; по–третє, реалізм політичних кордонів, тобто не ліквідацію, а плюралізацію кордонів як політику метавлади [2, с. 168]. Задаючи питання, що означає у транснаціональному сенсі слово «політика», дослідник приходиться висновку, що це політика множинності кордонів. Транснаціональна політика включає національно–державну політику, яка в свою чергу стає місцем проведення транснаціональної політики [2, с. 166]. Що стосується національних держав, то в умовах транснаціонального простору вони втраять своє попереднє значення і отримують нову інтерпретацію.

Як зазначає сучасна дослідниця І. Осветімска, У. Бек розмірковуючи над долею національної держави, констатує, що національні уряди втрачають владу, оскільки найбільші ризики виникають завдяки появі так званих субполітик, наприклад, політики великих транснаціональних компаній, дослідницьких центрів та інші. Саме в субполітичних системах втілюються структури нового суспільства, які ігнорують і парламентські інститути, і юридичні межі, й уряд. У. Бек називає цей процес «розпадом політики». В результаті виникає ситуація, коли політику вже не здійснює централізована влада. Вона стає сферою контролю різноманітних субгруп і окремих індивідів. Дослідник, таким чином, констатує кризу національної (колись суверенної) держави й появу на світовій арені нових діяльних сил, які забезпечили себе від пут традиційних політичних систем [9, с. 53].

Тенденція становлення організаційної єдності планетарної спільноти, як наголошують українські науковці, полягає у переході від діючих національних систем державного управління до становлення органічної системи Світової влади (недержавної, законодавчої, виконавчої, судової). Головним виконавчим органом Світової держави на демократичних засадах постає Світовий уряд, на думку Ю. Бек, – це єдина

нормативно-правова система у формі загальноцивілізаційних цінностей, моралі та Світового права. Демократія у цьому контексті є параметром порядку нового світоустрою. Вона забезпечує розподіл Світової влади в організаційній матриці планетарного життя [5]. Зворотним боком за таких умов загострюється проблема переусвідомлення у контексті глобалістики явищ свободи й волі людини. Кінцевим продуктом є організоване суспільство (В. Андрущенко) [1], у якому раціонально розподілена Світова влада. Специфіка цього розподілу полягає у тому, що в новому розподілі Світової влади, на рівні зі Світовою державою бере участь світове громадянське суспільство.

Розвиваючи свою концепцію, У. Бек вибудовує Нову критичну теорію (за допомогою якої вдається у найближчій перспективі змінити весь світовий устрій) і обґрунтовує її. Зміст цієї теорії зводиться до наступних постулатів: по-перше, космополітичний погляд дає можливість відкрити, випробувати, завоювати нові опції і владні шанси. Подолання національних бар'єрів пробудить і посилить прагу космополітичного; по-друге, суверенітет визнається, уможливується і розвивається завдяки різноманіттю та спільності. Це забезпечує космополіту нові владні ресурси в національних політичних просторах; по-третє, виклик космополітики дає можливість відкрити в своїх інтересах нове джерело демократії; по-четверте, космополітичний погляд розкриває транснаціональний простір діяльності [2, с. 310–311].

До цього списку владно-стратегічних переваг космополітизму автор додає права людини як джерело космополітичної влади, не називаючи вищу владну структуру, яка б керувала усіма цими процесами в світовому масштабі. Виникає питання: яка роль у цьому процесі відводиться національним державам, які він називає незавершеними, бо вони «структурно заперечують свою моральну відповідальність за права меншин та іноземців» [6, с. 412]. Відповідно переплетення і злиття моральної, економічної і військової влади й легітимності відкривають космополітичній державі можливість нової дієздатності в транснаціональному просторі і ставлять її над національною державою.

Криза національних держав відгукується постійною потребою вирішувати питання не тільки на національному, а й на міжнародному рівні, а така тенденція веде до узгодження дій однієї держави з діями інших. Таким чином, негативні прояви глобалізації стають основою для інтенсивного формування міжнародних відносин, для становлення всесвітнього космополітичного суспільства.

Свою модель транснаціональних держав У. Бек будує на двох принципах: це, по-перше, взаємозв'язок у межах світового суспільства дозволяє якщо не подолати, то пом'якшити травму від насильства, що притаманне національно-державному модерну. По-друге, громадські організації стануть можливими завдяки транснаціональній кооперації і створення взаємозалежностей у сферах економіки, політики, оборони, права, культури тощо. Транснаціональна кооперація оживляє державну політику. В зв'язку з цим ключове питання полягає у тому, чи може в громадянському суспільстві виникнути свідомість космополітичної солідарності. Тільки під

впливом змін у свідомості громадян, внутрішньо-політичних змін, зможе змінитися і саморозуміння активних глобальних акторів, які безальтернативно спонукають до кооперації і разом з тим до взаємного врахування інтересів один одного. Іншими словами, «транснаціональні держави стануть можливими в тому випадку, якщо з'явиться свідомість, усвідомлення необхідності транснаціональних держав» [4].

Модель транснаціональної держави є проміжною, гібридною моделлю, в якій основні ознаки по-новому комбінуються і зливаються у вигляді ідеального типу. Ці ознаки в буденному розумінні можуть уявлятися взаємовиключними, оскільки транснаціональні держави є, по-перше, ненаціональними утвореннями, а, отже, і нетериторіальними державами (у вузькому розумінні). Вони мають розумітися як спростування і контрмодель теорії держави й суспільства.

Модель транснаціональних держав, на думку даного науковця, суперечить усім іншим моделям кооперації. Транснаціональні держави об'єднуються у відповідь на глобалізацію і розвиваються завдяки цьому свій регіональний суверенітет і ідентичність за межами національного. Вони, отже, є кооперативними й індивідуальними державами, індивідуальними державами на основі кооперативних держав. Іншими словами: міждержавне об'єднання відкриває постнаціональним державам нові простори для дій [9, с. 55].

Таким чином, транснаціональна держава – це відкрита країна у відношенні до світу, яка виникає не шляхом «розпаду» національної держави і не «приходить їй на зміну», а створюється за допомогою глибинної трансформації, через «внутрішню глобалізацію». Юридичний, політичний та економічний потенціал, що існував на національному та місцевому рівнях, змінює свою конфігурацію і відкривається назустріч світу. Така держава, що є одночасно космополітичною і національною, не протиставляє себе іншим націям. Замість цього вона розширює мережі на основі взаємного визнання «іншості» та рівності у відмінностях, щоб вирішувати з їх допомогою транснаціональні проблеми. При цьому суверенність розширює сферу свого впливу, щоб вирішувати національні проблеми. Концепція транснаціональних держав базується на принципі національної байдужості до держави. Такий підхід відкриває нові можливості для співіснування різних національних ідентичностей на основі дотримання принципу конституційної толерантності всередині держави і космополітичних прав за її межами.

Можна погодитися з думкою В. Виноградова, що у цьому сценарії бажаного майбутнього, звичайно ж, присутні спекуляції, достовірність яких можливо перевірити в майбутньому лише на практиці. Навіть якщо ми визнаємо, що влада належить глобальному капіталу, а його опонентом може виступати глобальне громадянське суспільство у вигляді великих територіальних утворень, то їх співвідношення як сьогодні, так і в майбутньому залишиться на тривалий час незрозумілим [6, с. 412]. Не кажучи вже про те, що глобальне громадянське суспільство існує лише на папері, а зростаючий протест великих соціальних рухів у всіх країнах проти сучасного глобального капіталу може привести і вже призводить до пошуків

альтернативних форм глобалізації. На світовій арені з'являється новий феномен – альтерглобалізм, в поле зору якого знаходиться проблема зростання соціальних нерівностей в світовому масштабі. Не випадково У. Бек у розділі «Про трансформації поняття і форм держави і політики в другому модерні» назвав перший підрозділ «Кінець кінця політики». У ньому він справедливо стверджує, що не тільки «для капіталу, але для глобального громадянського суспільства залишається в силі твердження, що без держави немає колективно обов'язкових рішень, ніякої легітимації. Але справедливо і зворотне: без союзів між партіями і урядами, з одного боку, глобальним громадянським суспільством і фракціями капіталу – з іншого, немислима ніяка ґрунтовна реформа держави» [2, с. 331–332].

Не буде перебільшенням сказати, що для німецького дослідника формування «відкритого суспільства» виглядає безсумнівним фактором, який не потребує доказів. Звичайно, з ним можна погодитися, але слід відмітити, що більшість людей, не зіштовхуючись безпосередньо і постійно з космополітичною реальністю, можуть сумніватися в положеннях і висновках У. Бека. Їм дуже важко вдавалося орієнтуватися в лабіринтах закритого суспільства, що ґрунтувалося на протиставленні «ми» та «інші», внутрішнього і зовнішнього, національного і міжнародного. Тепер вони раптово зіткнулися з протиріччями толерантної суспільної форми і свободи, які нелегко усвідомити і пережити і які зводять їх в стан чужинців на власній землі [3, с. 163].

Сценарій розвитку майбутнього світопорядку У. Бека є «поверненням до початку», тільки на більш високому рівні. При цьому він формулює нову критичну теорію, за допомогою якої йому уявляється можливим «зрушити» все людство «з національно державницької уяви на космополітичну». На противагу методологічному націоналізму (як «джерела помилок в політиці») обґрунтовуються нові поняття на транснаціональному рівні, де, на відміну від інтернаціонального, включаються у взаємодію нові світові економічні актори, глобальне громадянське суспільство і його гіпотетична влада як опонент влади капіталу, наднаціональні організації, національні держави. Сама ж транснаціональна політика, таким чином, – це політика множинності кордонів «в умовах плинного, багатозначного прикордонного розмежування». Толерантність різноманіття в цих умовах, за У. Беком, обмежується лише правом і мораллю.

Підводячи підсумки, зауважимо, що У. Бек, формулюючи свої уявлення про можливе майбутнє, основний сценарій вбачає не в створенні його ідеальної картини, а в реалістичному аналізі існуючих трендів, оскільки сучасний світ піддається неочікуваним трансформаціям.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство: проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу / В. П. Андрущенко. – К.: ТОВ «Атлант ЮЕмСі», 2006. – 498 с.
2. Бек У. Власть і її опоненти в епоху глобалізму. Новая всемирно-политическая экономика / Ульрих Бек / Пер. с нем. А. Б. Григорьева, В. Д. Седельника; послесловие В. Г. Федотовой, Н. Н. Федотовой. – М.: Прогресс-Традиция; Издательский дом

«Территория будущего» (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»), 2007. – 464 с.

3. Бек У. Космополитическое мировоззрение. – М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2008. – 336 с.
4. Бек У. Перспективы: транснациональное государство [Электронный ресурс]. – Режим доступа: portal 21.ru/?ELEMENT_ID=8362.
5. Бех Ю. Космополитизм як світоглядно-ідеологічна платформа розбудови освіти ХХІ століття / Юлія Бех // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методологічний часопис. – 2015. – №4 (59). – С.11–16.
6. Виноградов В. Д. Национальное и «космополитическое государство»: миф и реальность / В. Д. Виноградов // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2010. – Вып.2. – С.411–413.
7. Кравченко С. А. У. Бек: социологическое воображение, адекватное рефлексивному модерну [Электронный ресурс] / С. А. Кравченко. – Режим доступа: http://ecsocman.hse.ru/data/2011/12/19/1270384959/Kravchenko.pdf.
8. Логинов А. Кризис национального государства и идеология космополитизма / Александр Логинов // Вестник РГГУ. – 2011. – №15 (76). – С.22–30.
9. Осветимская И. И. Основные модели трансформации национального государства в перспективе установления глобального порядка [Электронный ресурс] / И. И. Осветимская // Правоведение. – 2013. – №4 (309). – С.51–63.
10. Подаянко Ю. Л. Космополитизм в політологічній теорії / Ю. Л. Подаянко // Політологія. – 2009. – Т.110. – Вип.97. – С.39–44.
11. Сошников А. А. «Методологический национализм» и «методологический космополитизм»: концептуализация национальных реалий в теоретических версиях глобального общества [Электронный ресурс] / А. А. Сошников. – Режим доступа: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnal/2013/9/fil%D0%B0%BEfy%D0%B0%shnikov.pdf.
12. Тохтобин Е. А. Понимание современного космополитизма [Электронный ресурс] / Е. А. Тохтобин. – Режим доступа: file://C:/Users/1/Downloads/s034-054.pdf.

References

1. Andrushhenko V. P. Orghanizovane suspiljstvo: problema orghanizaciji ta suspiljnoi samoorghanizaciji v period radykalnykh transformacij v Ukraini na rubezhi stolitj: dosvid socialjno-filosofsjkogho analizu / V. P. Andrushhenko. – K.: TOV «Atlant JuEmSi», 2006. – 498 s.
2. Bek U. Vlast i ee opponenty v epokhu globalizma. Novaya vsemirno-politicheskaya ekonomiya / Ulrikh Bek / Per. s nem. A. B. Grigoreva, V. D. Sedelnika; posleslovie V. G. Fedotovoy, N. N. Fedotovoy. – M.: Progress–Traditsiya; Izdatelskiy dom «Territoriya budushchego» (Seriya «Universitetskaya biblioteka Aleksandra Pogorelskogo»), 2007. – 464 s.
3. Bek U. Kosmopoliticheskoe mirovozzrenie. – M.: Tsentr issledovaniy postindustrialnogo obshchestva, 2008. – 336 s.
4. Bek U. Perspektivy: transnatsionalnoe gosudarstvo [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: portal 21.ru/?ELEMENT_ID=8362.
5. Bekh Yu. Kosmopolityzm jak svitoghlyadno-ideologichna platforma rozbudovy osvity XXI stolittja / Julija Bekh // Vysshha osvita Ukrainy. Teoretychnyj ta naukovо-metodologichnyj chasopys. – 2015. – №4 (59). – S.11–16.
6. Vinogradov V. D. Natsionalnoe i «kosmopoliticheskoe gosudarstvo»: mif i realnost / V. D. Vinogradov // Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. – 2010. – Vyp.2. – S.411–413.
7. Kravchenko S. A. U. Bek: sotsiologicheskoe voobrazhenie, adekvatnoe refleksivnomu modernu [Elektronnyy resurs] / S. A. Kravchenko. – Rezhim dostupa: http://ecsocman.hse.ru/data/2011/12/19/1270384959/Kravchenko.pdf.
8. Loginov A. Krizis natsionalnogo gosudarstva i ideologiya kosmopolitizma / Aleksandr Loginov // Vestnik RGGU. – 2011. – №15 (76). – S.22–30.
9. Osvetimskaya I. I. Osnovnye modeli transformatsii natsionalnogo gosudarstva v perspektive ustanovleniya globalnogo poryadka [Elektronnyy resurs] / I. I. Osvetimskaya // Pravovedenie. – 2013. – №4 (309). – S.51–63.
10. Podajenko Ju. L. Kosmopolityzm v politologichnij teorii / Ju. L. Podajenko // Politologija. – 2009. – T.110. – Vyp.97. – S.39–44.
11. Soshnikov A. A. «Metodologicheskij natsionalizm» i «metodologicheskij kosmopolityzm»: kontseptualizatsiya natsionalnykh

realiy v teoreticheskikh versiyakh globalnogo obshchestva [Elektronnyy resurs] / A. A. Soshnikov. – Rezhim dostupa: http://teoria-practica.ru/rus/files/archiv_zhurnala/2013/9/fil%D0%BEs%D0%B0%BEfy%D0%B0/soshnikov.pdf.

12. Tokhtobin Ye. A. Ponimanie sovremennogo kosmopolitizma [Elektronnyy resurs] / Ye. A. Tokhtobin. – Rezhim dostupa: <file:///C:/Users/1/Downloads/s034-054.pdf>.

Sarakyn L. P., PhD, Associate Professor of Philosophy, National University Food Technologies (Ukraine, Kyiv), sarakyn@rambler.ru

Cosmopolitan concept Ulrich Beck

The paper interpreted the essence of cosmopolitan concept Ulrich Beck, its role in the new paradigm of world order. The content of the phenomenon of cosmopolitanism, a special type of world view and the most adequate expression transnational state space, which is influenced by globalization.

Global interdependence and the risks of changing social and political quality of national communities. Transnational states are united in response to globalization. Under these conditions, the crisis of nation states gradually leads to a cosmopolitan society as a reality that is constructed every day.

Cosmopolitanization is a response to a changing world. How will the humanity evolve? Will integration, interaction and people interdependence develop? Will resistance to globalization be intensified? What will be the attractor of social development?

Keywords: globalization, cosmopolitanism, multinational state, alter-globalization, cosmopolitan society.

* * *

УДК 316,722

Русул О. В.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та політології, Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка (Україна, Кропивницький), rusul05071@rambler.ru

МІГРАЦІЙНЕ ПИТАННЯ І ПОЛІТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Висвітлюється міграційне питання в контексті впливів на етнокультурну ідентичність Західної Європи. Основний акцент робиться на процесах трансформації європейської культурної самобутності та проблемі соціокультурної асиміляції мігрантів. Окреслюються перспективи становлення мультикультурного суспільства в європейських державах та визначаються виклики пов'язані із загрозами втрати європейськими країнами етнокультурної національної ідентичності. Визначальною ціллю статті є питання вирішення даної проблеми шляхом розвитку виокремленої форми мультикультурної політики, за якої можливе прийняття співіснування соціальних агентів котрі вирізняються етнокультурною приналежністю. Наголошується на об'єктивному характері процесів культурної глобалізації та питанні розвитку політики мультикультуралізму за принципом – «єдність в розмаїтті».

Ключові слова: Західна Європа, етнокультурна національна ідентичність, мультикультуралізм, міграція.

Процеси глобалізації привносять зміни, що загалом пов'язані зі зрушенням етнокультурної національної ідентичності. Від характеру культурної глобалізації залежить як буде змінюватися культурний базис в державах–націях із тисячолітньою етнокультурною традицією. Прискорює динаміку етнокультурних змін у Західній Європі ситуація з міграцією, що разом з іншим привносить у європейське середовище культурне розмаїття. Така ситуація формує виклики самобутній європейській культурі та започатковує дискурс, предметом якого є пошук варіантів іншої соціокультурної політики. В такий спосіб перед істеблішментом деяких європейських країн постає дилема реорганізації культурного середовища. Виникає потреба в пошуку компромісів у сфері міжкультурних діалогів, котрі назріли в Західній Європі. По суті істеблішмент окремих європейських країн звертає увагу на ситуацію, що полягає в небажанні окремих спільнот мігрантів переймати корінні європейські

культурні традиції, що також свідчить про назрілу необхідність перегляду культурної політики в певних державах. Європа таким чином зіштовхується із процесами трансформації етнокультурної національної ідентичності. Подібне соціокультурне становище потребує наукових досліджень, котрі спрямовані на пошук практичного рішення питань пов'язаних із розвитком культурного розмаїття в Європі. До того ж, не в повній мірі у наукових джерелах розкрито питання щодо варіацій мирного співіснування носіїв різних етнокультурних спільнот в умовах мультикультуралізму, особливо на прикладі Німеччини, Франції та від частини Великобританії. Таким чином, визначення практично–значимої політики мультикультуралізму, з метою рішення даної проблеми, актуалізує подібні дослідницькі розвідки.

В статті використані дослідження таких авторів як: Н. Громакова, Е. Г. Аванесова, М. А. Козловець, У. Бек, А. В. Черняк, І. В. Следзевський. Наукові праці вище вказаних дослідників торкаються питань міграційної політики, культурної глобалізації, мультикультурного розмаїття та проблематики міжкультурних діалогів. Методологічною основою статті є соціологічний, культурологічний та політичний підходи. Метою статті є визначення окремої форми політики мультикультуралізму, що унормує процеси міжкультурних діалогів, в країнах Західної Європи. Для досягнення поставленої мети сформульовані наступні завдання:

– визначити характер етнокультурних трансформацій в Західній Європі;

– охарактеризувати перспективи розвитку етнокультурного розмаїття в умовах культурної трансформації Європи;

– розглянути прийнятні шляхи розвитку політики мультикультуралізму в Західній Європі.

Міграційні процеси в сучасну епоху культурної глобалізації піднімають питання соціокультурних суперечностей без вирішення яких важко розбудувувати глобальний світ на засадах співдружності та взаємозбагачення. Міграція населення в умовах глобалізації має економічну складову, коли люди від'їжджають до інших країн з причин економічної привабливості останніх. Інша складова міграції – це переселення від зруйнованих збройними конфліктами територій до країн, що традиційно уособлюють зі стабільністю в соціально–економічній сфері. Так історично склалося, що Європейський континент, як і Новий світ, асоціюються як території соціально–економічного благополуччя. Поки інтенсивність міграційних процесів до Європи була відносно помірною, урядам окремих країн соціокультурних дилем міграція не створювала. Проте, останнім часом світова економіка переживає не кращі часи, що теж позначилось так чи інакше на європейських країнах. Таким чином, економічна криза, не виключено, що загострила питання соціокультурної інтеграції мігрантів та, як наслідок, маємо заяви лідерів окремих європейських держав про крах політики мультикультуралізму. З одного боку ліберальна політика щодо мігрантів, котра упродовж кількох десятиліть реалізовувалась в Європі, була поміркованою, що означає практично безперешкодний прийом мігрантів, забезпечення їх